

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI TÝMU Č. 10 PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZA ROK 2021

Vedoucí týmu: Ing. Jan Valentin, Ph.D.

Tajemník týmu: Ing. Petr Svoboda

1. Poslání a charakteristika týmu

Tým č. 10 pro životní prostředí je průřezovým týmem. V rámci činnosti týmu se snažíme reflektovat zvyšující se environmentální požadavky a postupně zohledňovat rozvíjející se požadavky na udržitelnost v rámci přípravy a realizace staveb s respektováním zásad ochrany životního prostředí, jakož i hledisek optimalizace využití přírodních zdrojů a rozvoj tomu odpovídajících technologií a postupů s přesahem do celkové problematiky oběhového hospodářství jako principu, ke kterému se členské státy Evropské unie zavázaly. V roce 2021 v oblasti environmentálních problematik byla vlivem protiepidemických opatření zhoršená možnost spolupráce s rozhodujícími ministerstvy, především s MPO a MŽP. Přesto byly připomínkovány rozhodující předpisy týkající se odpadového hospodářství. Podařilo se rovněž navázat na činnost mezioborové pracovní skupiny, která je řízena MPO a jejímž cílem je možnost uplatnění vybouraného stavebního odpadu v co největší míře a zároveň zajištění materiálového využití bez negativního dopadu na životní prostředí.

2. Uskutečněná jednání

V roce 2021 se uskutečnilo jedno oficiální jednání týmu, 18. jednání týmu pro životní prostředí, a to dne 21. června 2021 v prezenční podobě kombinované s on-line přístupem na Sdružení pro výstavbu silnic.

Na jednání vystoupil s důležitou informací Mgr. Štěpán Jakl z MŽP. Zopakoval, co bylo již prezentováno, a to, že byly zrušeny k 1. 1. 2021 vyhlášky k zákonu o odpadech v souvislosti s nabytím účinnosti nového zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Podle vyhlášek je ale nutné nadále postupovat, protože byly na přechodnou dobu uvedeny v platnost metodickým pokynem MŽP. V prvním pololetí se pak vypořádávaly připomínky především k základní vyhlášce o podrobnostech nakládání s odpady, která byla dosud obsažena v řadě samostatných prováděcích předpisů. Jedná se především o následující vyhlášky ve svých platných zněních:

- vyhláška č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady;
- vyhláška č. 321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředěného složek komunálních odpadů;
- vyhláška č. 341/2008 Sb., o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady a o změně vyhlášky č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady (vyhláška o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady);
- vyhláška č. 374/2008 Sb., o přepravě odpadů a o změně vyhlášky č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, Seznam nebezpečných odpadů a seznamy odpadů a států pro účely vývozu, dovozu a tranzitu odpadů a postup při udělování souhlasu k vývozu, dovozu a tranzitu odpadů (Katalog odpadů), ve znění pozdějších předpisů;
- vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady.

Dne 23. 7. 2021 vyšla ve sbírce zákonů nová vyhláška č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady. V přechodném ustanovení (5) je uvedeno následující: *Do 31. prosince 2023 přestává být znovuzískaná asfaltová směs nebo asfaltová směs vyrobená z odpadní asfaltové směsi odpadem, pokud splní požadavky vyhlášky č. 130/2019 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti zákona.* V platnosti touto formou tak zůstává vyhláška č. 130/2019 Sb., o kritériích, při jejichž splnění je asfaltová směs vedlejším produktem nebo přestává být odpadem. Také tato vyhláška by měla být upravena a znovu vydána, nicméně k vypořádání připomínek (včetně připomínek SVS) se MŽP dostalo až po ukončení připomínkového řízení k základní vyhlášce.

Ing. J. Valentin, Ph.D., a Ing. Svoboda na jednání týmu informovali o obnovení činnosti pracovní skupiny

MPO týkající se opětovného použití materiálů ve stavebnictví s tím, že by se komise měla zabývat především betonovým recyklátem (směsným recyklátem) a zeminami. Obnovená pracovní skupina se sešla znovu v roce 2021 a členům týmu byly zaslány parametry pro tvorbu vyhlášky o kritériích pro neodpad či vedlejší produkty pro vybrané odpady ze stavební činnosti. Materiál Sdružení připomínkovalo. Do pracovní skupiny byly zakomponovány i další subjekty jako např. Těžební unie, která požaduje, aby byly zohledněny i další materiály, jako např. ocelářské strusky. SVS má v pracovní skupině několik zástupců.

Na jednání týmu byla podána rovněž informace ohledně zavedení zkoušení RDS v EN normách. Řešení problematiky RDS (Nebezpečných látek) v souvislosti se zavedením 7. požadavku v nařízení č. 305 z roku 2011 prostřednictvím evropských norem je velice zdoluhavým procesem. Poslední zasedání CEN/TC 227/WG 6 se v on-line podobě konalo dne 13. dubna 2021. Hlavním tématem jednání bylo opět vypracování návrhu pravidel produktové kategorie (PCR) a Environmentálního prohlášení o produktu (EPD) pro asfaltové směsi, které se vztahuje k normě ČSN EN 15804+A2 Udržitelnost staveb – Environmentální prohlášení o produktu – Základní pravidla pro produktovou kategorii stavebních produktů. První návrh měl formu normy EN a byl zaslán k připomínkovému řízení CEN v březnu 2020, ale členské státy ho odmítly a připojily více než 60 stran komentářů s velmi odlišnými doporučeními. Za Českou republiku jsme s návrhem s připomínkami souhlasili. CEN/TC 227/WG 6 se snažila dosáhnout řešení, které uspokojí všechny členské státy a zůstane v souladu s EN 15804 + A2. Po dlouhých diskuzích se skupina rozhodla návrh normy stáhnout. Následně byly zahájeny práce na Evropské technické specifikaci (TS) místo normy EN. Tento návrh TS byl předložen v rámci WG 6 na konci roku 2021 k připomínkám a byl poskytnut členům týmu. Souběžně s tím tyto aktivity intenzivně sleduje i EAPA, která vytvořila již před delší dobou pracovní skupiny pro oblast udržitelnosti a LCA.

Ing. J. Valentin, Ph.D., informoval o jednáních HSE komise EAPA. V rámci skupiny vytvořené na Teams je zavedena složka s materiály EAPA projednávanými v rámci pracovní skupiny HS(E). Dále jsou k dispozici zprávy zpracovávající Ing. J. Valentinem o činnosti pracovní skupiny HS(E) a také zpráva Ing. Fiedlera o činnosti komise TC a TF komise zaměřené na emise. Pravidelně jsou také informováni členové zpravodaje SILNICE MOSTY v tištěné podobě i on-line podobě na www.silnice-mosty.cz.

Ing. Svoboda dále v rámci jednání týmu upozornil na rozšíření zadávacích podmínek o požadavky na ochranu životního prostředí a sociální odpovědnost, které bude muset provádět veřejný investor v souvislosti s doplněním § 6 zákona o zadávání veřejných zakázek. V této souvislosti se uskutečnila jednání na ŘSD ČR a ŽS k upřesnění, jakým způsobem by mělo být toto ustanovení implementováno. ŘSD ČR uspořádalo „sběr dat“ s tím, že výstupy budou prezentovány na dalším jednání týmu a také zástupce ŘSD ČR tuto problematiku prezentovalo v rámci bloku Silniční konference, který připravilo SVS ve spolupráci se SFDI.

Mgr. Tomáš Šikula informoval, co přesně je potřeba představit pod pojmy ekodozor a ekologická služba a kdo tyto činnosti zajišťuje. Ekodozor je vždy součástí TDI a ekologická služba subdodavatel zhotovitele stavby. Jedná se tak o nástroje, které přispívají k šetrné výstavbě ve vztahu k ŽP a k plnění směrnic a systémů (ISO 14 001, EMAS), kterými zhotovitelé nebo investor stejně musí disponovat a měli by se starat o jejich naplňování.

Kromě 18. jednání týmu se uskutečnilo několik jednání v menších pracovních skupinách, která se konala především ke konsolidaci připomínek k legislativě a technickým normám a navazujícím předpisům.

3. Členská základna týmu

V roce 2021 nedošlo k výrazným změnám v členské základně. Všem členům týmu byly zpřístupněny dokumenty na platformě MS Teams. Jsou tam publikovány informace z jednání týmu a další související dokumenty. Jednání je tak možno realizovat hybridním způsobem.

4. Související pracovní jednání

V souvislosti s činností týmu se Ing. J. Valentin, Ph.D. nebo Ing. Jiří Fiedler zúčastňovali pravidelného jednání komise HS(E) při EAPA, kolegové se rovněž zapojili do činnosti nově vzniklých pracovních skupin k opětovnému použití materiálů a recyklaci a také k problematice výparů při práci s asfaltovými směsmi. Tajemník týmu se zúčastnil on-line jednání pracovní skupiny CEN/TC 227/WG 6, ve které je sledována činnost technických komisí zaměřených na problematiku životního prostředí (především CEN/TC 350 a 351). Vedoucí týmu se od roku 2021 účastní také jednání nově vzniklé pracovní skupiny CEN/TC 336/TG ES pro problematiku aspektů LCA a udržitelnosti asfaltových pojiiv. Dále se

uskutečnilo jednání obnovené mezioborové pracovní skupiny k zefektivnění recyklace a byl stanoven program pro další zaměření činnosti.

5. Výsledek činnosti v roce 2021

V roce 2021 byla činnost zaměřena především na připomínkování legislativních návrhů a technických norem a dále na připomínkování dalších strategických dokumentů, které jsou v souvislosti s „Green deal“ a zpřesněnou strategií „Fit for 55“ zaváděny. Jednalo se především o MPR Strategický rámec cirkulární ekonomiky ČR. Požádali jsme o zapojení do pracovních skupin, které se budou (předpokládáme) konkrétněji zabývat zavedením požadavků a podmínek oběhového hospodářství. Zatím aktivně působíme v pracovní skupině MPO a MŽP k zefektivnění předcházení odpadů, opětovného použití a recyklace stavebních materiálů. Práce by měly pokračovat i pro další stavební materiály, tuto činnost považujeme za užitečnou. Do diskuze je nutné zapojit veřejné investory, aby při zadávání staveb uplatňovali i další nástroje, jako je PEF nebo EPD. V rámci příslušných komisí CEN (výbor pro technickou normalizaci) jsou připravovány příslušné normy, které budou postupně zaváděny.

Přes veškeré snahy o předcházení vzniku odpadů a opětovné využití stavebních materiálů bude nutné urychleně řešit nedostatek stavebních materiálů, především stavebního kameniva. Je nutné se zamýšlet nad co nejefektivnějším využíváním přírodního kameniva.

Byly zpracovány připomínky k návrhu vyhlášky o kritériích, při jejichž splnění je asfaltová směs vedlejším produktem nebo přestává být odpadem, a koncem roku 2021 byly projednány se zástupci MPO a MŽP. Vyhláška obsahuje ustanovení, že se nevztahuje na vrstvy z penetračního makadamu. Bez vypracování způsobu zacházení s těmito směsmi, který by byl definován v textu nebo v samostatné příloze této vyhlášky, by vedlo spíše ke zhoršení stavu. Proto jsme MŽP zaslali návrh na úpravu vyhlášky s popisem nakládání s těmito vrstvami včetně podmínek na dočasné mezideponie v rámci stavby. Tento materiál lze na místě využít efektivně zpět do staveb bez ohrožení životního prostředí.

Dále byly zaslány po projednání se členy týmu připomínky k vyhlášce o podrobnostech nakládání s odpady. Připomínek bylo přes 40, některé neopodstatněně zpřísněné limity pro některé prvky by znamenaly zvýšení skládkování zemin a dalších materiálů.

Proběhlo nové připomínkové řízení v rámci pracovní skupiny WG 6 k návrhu normy prEN 17392-1 Sustainability of construction works – Environmental product declaration – Core rules for road materials – Part 1: Bituminous mixture. Tato norma nakonec nebyla zatím v rámci CEN schválena, proto je v další fázi připravována jako TS. Byla vydána norma ČSN 73 6120 Stavba vozovek – Ostatní asfaltové vrstvy, jejíž hlavním zpracovatelem byl vedoucí týmu.

6. Informační zdroje a spolupráce s jinými institucemi

6.1. Informační zdroje – např. EAPA, CEN, ÚNMZ, ČAS, MŽP, ČIŽP, MPO, Státní zdravotní ústav, výrobci materiálů.

6.2. Spolupráce s jinými institucemi – VUT v Brně, ČVUT v Praze, a další.

7. Program činnosti na rok 2022, předpokládané termíny jednání

V nadcházejícím roce by se činnost týmu měla zaměřit na následující témata:

- pokračování zpracování vyhlášek pro další oblasti – betony a zeminy k druhotným materiálům vznikajícím při stavbě a rekonstrukcích pozemních komunikací;
- dokončení připomínkování revize vyhlášky č. 130/2019 Sb. ke znovuzískané asfaltové směsi a podpoření jejího rychlého vydání;
- sledování a informace o zkušebních úsecích, kde se aplikují buď vedlejší produkty (strusky, popílky, spalovenské škváry, odpadní sklo apod.), nebo se uplatní vysoké podíly asfaltového R-materiálu;
- informace o realizaci projektů TA ČR a MPO TRIO zaměřených na technologie šetrné k ŽP;
- informace o projektu RECONMATIC, který od roku 2022 koordinuje ČVUT v Praze (hlavní řešitel Ing. J. Valentin) a který byl přidělen mezinárodnímu konsorciu Evropskou komisí v rámci Horizon Europe schématu. Jedná se o projekt, kde bude řešeno propojování efektivního nakládání a předcházení stavebním a demoličním odpadům v kombinaci s digitalizací,

robotizací a řízením těchto odpadů v rámci celého životního cyklu. Výsledkem mají být konkrétní řešení a doporučení pro Evropskou komisi, jak v budoucnosti s SDO efektivně pracovat, jak jim předcházet, jaké podmínky stanovovat pro dekonstrukce staveb atp. Za Českou republiku je partnerem projektu STRABAG a.s., ENVISAN-GEM s.r.o. a Jihočeská asociace inovačního podnikání. Jedná se o první projektu v programu Horizon Europe, který koordinuje ČR. Projekt bude řešen 4 roky a má celkový rozpočet přes 9 mil. €;

- sledování problematiky uplatňování zkoušek nebezpečných přísad v rámci revizí norem na výrobky pro stavbu vozovek;
- sledování a připomínkování dokumentů vznikajících v rámci činnosti EAPA a její komise HSE a dalších komisí týkajících se problematiky životního prostředí;
- sledování a připomínkování dokumentů týkajících se zavedení cirkulární ekonomiky v ČR;
- iniciace a realizace projektů zaměřených na efektivnější využívání přírodních zdrojů a vedlejších produktů do dopravním stavitelství;
- průběžné sledování vývoje situace v oblasti EIA;
- jednání s ŘSD ČR k upřesnění činnosti ekodozorů;
- monitoring v oblasti zeleného zadávání a případná iniciace možného využívání tohoto moderního nástroje v podmínkách českého silničního hospodářství, vzhledem k zásadám zadávání veřejných zakázek dle § 6 ZZVZ zařazuje principy sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovace;
- zvážit uspořádání informativního semináře s ohledem na velké množství nových požadavků na ochranu životního prostředí, které jsou zaváděny do české legislativy i české normalizační soustavy.

Zpracovali: Ing. Jan Valentin, Ph.D., vedoucí týmu
Ing. Petr Svoboda, tajemník týmu

V Praze dne 20. 1. 2022